

SZÉKELY HIRLAP

POLITIKAI S VEGYESTARTALMU KÖZLÖNY.

KIADÓ-HIVATAL: Az ev. ref. főiskola nyomdájában. SZERKESZTŐI SZÁLLÁS NAGY-KÖZ ELEJE.	Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beiktatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é. Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal. Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyuteza 60-ik sz., és J. Haasenstein és Vogler Bécsben (Wollzeile 9-dik sz.)	Megjelenik e lap minden szerdán és szombaton, reggel, NAGY FÉLÍVEN. ELŐFIZETÉSI ÁR Negyedévre 1 frt 30 kr. Félévre 2 „ 50 „
--	--	--

Előfizetési fölhívás
a
„SZÉKELY HIRLAP”
jul.—decz. félévi folyamára.
Félévre (jul.—decz.) 2 frt 50 kr.
Évnegyedre (jul.—sept.) 1 frt 30 kr.
Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, előfizetési pénzeiknek mielőbbi beküldésére, hogy a szétküldésben fennakadás ne történjék.
Az előfizetési pénzek Imreh Sándor főtanodai nyomdászhoz, vagy a t. Wittich József könyvkereskedésébe küldendők.

Az igazságügyminiszter törvényjavaslata és a baloldal.

A „Magyar Polgár”, — mint olvasóink előtt is tudva van — azt a bölcс jövendölést akarta a nagy közönséggel elhitetni: hogy kormányunk reform törekvései felől legkissebb kedvező reményt sem táplálhatunk magunkban.
Kíváncsiak voltunk megtudni: mik lehetnek a jósjelek, melyekből a „M. P.” fiatal augurja ez ítéletre jogosult?
A „M. P.” jun. 20-diki számában feleletet találunk e kérdésünkre: a jósjel Horváth Boldizsár miniszternek a bírói felelősségről hozott s a ház asztalára letett törvényjavaslata.
Ez ügyet, mely az országgyűlésen már pár nap óta discussió alatt van, eléggé kritisztázottnak tartván, megérdemli: hogy annak állásáról olvasóinkat egy pár rövid vonásban tájékozzuk.
Midőn a jobboldal csaknem egy hónap hosszas küzdés után, a baloldalt lemondani kényszeríté azon törekvéséről, melyszerint a közösügyek ujra fölvételével sysiphusi követ akart az országgyűléssel hengeríttetni s azt a reformok terére lépni erőltette: nem kevés gondjába került miniszteriumunknak elhatározni: min kezdjék a reformálást. Akárhól belevághattak volna; hiszen nincs oly intézmény e hazában, mely ujra szervezést ne igényelne: legfontosabbnak azonban törvénykezésünk ujja szervezése tűnt fel. Nemcsak azért, mert ez intézményünk — kivált az utóbbi választások óta — a legsajnosabb állapotban teng (még Kun László korában sem voltunk e tekintetben ily nyomorultul); hanem legfőkép azért, mert

biztos törvénykezés nélkül nincs hitel; hitel nélkül pedig képtelenség anyagi és szellemi fölvirágzásra gondolni.
Ezen indokolás ellen a baloldálnak sincs kifogása.
Az igazságügyminiszter meg lőn bizva egy a kor igényei s a parlamentaris kormányzás kívánalmai szerint a törvénykezést gyökeresen ujja teremő törvényjavaslat elkészítésére.
A miniszter ennek folytán nem tehetett egyebet, mint a parlamentáris országokban divó s a századok tapasztalásai által szentesített utmutatás szerint alkotni meg törvényjavaslatát.
A törvénykezés csak úgy lehet biztos, ha a bíró szakképzett és független.
Már az a százados tapasztalás azt bizonyítja: hogy választás utján lehetlen e czélt elérni. Egy törvényhatóság polgárainak közvéleménye kijelölheti a szilárd hazafiakat, becsületes jellemű egyéneket stb., de hogy melyik bir bírói szakképzettséggel, azt a világ egy törvényhatósága sem képes megítélni. Az ily választások alkalmával rendesen az történik, a mi székünkben az utolsó választáskor: a közvélemény bíróvá választotta a többek közt egy hazafiságáról, becsületeségéről kedvezően ismert hazánkfiát; maga is hajlandó volt elfogadni e megtiszteltetést, megszerezte a szükséges utasításokat, törvénykönyveket: de midőn azok forgatása alkalmával látná mennyi mindennek kellene fejében lenni, mi ott nincs: becsületesége fellázadt szívében s pár nap múlva beadta lemondását. Az ily jellem azonban ritka, mint a fehér holló, a nagyobbbrész elfogadja a megtiszteltetést s hosszú évek során nyomorgatója lesz önmagának és polgártársainak.
De a bírói függetlenség — s a mi különös tekintetet igényel — a lefelé való függetlenség dolgában sem nyújt legkissebb garantiát is a szabad választás. Emberi természetünkben fekvén, hogy inkább szívünkön hardozzuk azok ügyét, kik iránt lekötelezve vagyunk: a választott bíró nagyobb figyelemmel kísérendi kevesebb számú választói, mint a nem választók nagyobb számának érdekét (csodálkozunk, hogy ezen érv mitsem nyom a baloldal előtt, mely annyira szereti e szót: democratia; ajkán hordani s mindig

azt pengeti: menynyire szívéen fekszik az „óh nép” érdeke).
Mindezekre nincs más alapos argumentuma a baloldálnak, mint ez: mi nem mondunk le az őseinktől öröklött választási jogról; mi nem akarunk mások példájának járszalaga után indulni.
Eszünkbe jut egy ifjúkori barátunk, ki elhatározta: hogy a mathesist minden idegen segítség nélkül magában kifejtsse. Hiában terjesztették elébe: hogy ha a számtudományokban elemenni akar, ennek nem lehet más utja, mint megszerezni jó könyvekben a segédforrásokat és sajátjává tenni mindazt, mit mások téren feltaláltak; ő váltig állította, hogy önmagából fogja a mathesist kifejteni; s lett belőle minden egyéb, csak számtudós nem.
Igy tesz a baloldal. Mit neki, hogyan van szervezve a törvénykezés, századok hosszú tapasztalásain okulva Angliában, Belgiumban stb.?! neki nincs szüksége mások példájára, az egész ügyet önmagából akarja kifejteni.
Ime így áll e kérdés a leglényegeseb oldaláról felmutatva.
S már mi kérjük az érdeemes olvasótól: hogy a törvényjavaslat, vagy a baloldal áll-e szabadelvűbb állásponton. Ime már ezen első kérdésnél beteljesedett azon jóslatunk, melyszerint előre megmondottunk volt, hogy a reformok tárgyalása alkalmával a jobboldal nem egy kérdésben szárnyalandja tul a baloldalt.
Ítélje meg az érdeemes olvasó: hogy igaz portékát árul-e a „M. P.” midőn e törvényjavaslatra mutatva azt akarja elhitetni: hogy kormányunk nem hajlandó a reformok terére lépni? nem csehgyémántot akar-e eladni valódi brilliant gyanánt? s a „M. P.” fiatal augurjának, — midőn ez igaztalan ítéletet formulázta — ki volt-e jöve bölcseségfoga?

A Bodola-ünnepély.
Az erdélyi ev. ref. anyaszentegyház a most három éve elhunyt b. e. Bodola Sámuel püspök emlékét megörökítendő, s kifejezést adandó azon méltó hálának, melyet az egyház az egykori főpásztor iránt érez: elhatározta volt, hogy az összes egyházból adakozások gyűjtessenek, melyekből a boldogult porai fölé egy díszes emlékoszlop állittassék. a m.-vásárhelyi köztemetőben.

Az ilyczéli gyűjtések a legszebb eredményekkel folyván: az emlékoszlop el is készült, s mint már írtuk, múlt vasárnap lepleztetett le, teljes ünnepélyességgel.

De kezdjük elől.

Az ünnepély, mint a kiosztott csinos meghívók jelenték, a reformátusok várbeli nagy templomában vette kezdetét. A tágas egyház, már jóval a harangozás előtt, megtelt, úgy, hogy a harangozások még tömegesen áramló, minden rangu, fényes közönség csak bajjal tudott helyhez jutni.

Imposans volt a papok menete — mintegy hatvanan lehettek, hét különböző egyházmegyből — melyet nt. Elekes Károly, közjegyző, és nt. Basa Mihály, közügyigazgató, vezetett. Az alkalmi egyházi beszédet ez utóbbi tartá a főpásztori hivatás nagy és szép voltáról. A hetven éves egyházi szónok ifjui erővel és tüzzel előadott eszmegazdag s mély életbölcsességgel dúslakodó beszédét a hallgatóság folytonos feszült figyelmé közt adta elé.

Innen az egész gyülekezet a reformátusok köztemetőjébe vonult, hol a czinteremben álló sir körül foglalt — a mennyire lehetett — helyet. A rendező bizottmány ugyan, a mint látszott, mindent megtett, hogy minél többen férhessenek a leleplezendő sírkökhöz közel, de a helyiség szűk volta — bár a czinterem kerítése is lebontatott — a fák és sírdombok megátolák a közönség egy részét, hogy az ünnepély közvetlen tanúja lehessen. A távolabb állók is azonban tisztán hallhaták egyházmegyei gondnok, gróf Tholdalagi Viktor, alkalmi beszédét, melyet egy kis emelvényről szép csengésű hangon mondott el, rövid, találó vonásokban vázolván az ünnepelt életét, ez eszmét vonván el belőle: az igaznak emlékezete áldott. Efelől az oszlopot fedő lepel, s előttünk állott a szép magas, szürke gránit-oszlop, mely egyszerű méltóságos alakjával szépen példázta azt, kinek emlékét jelöli.

A kő felirata ez:

Az igaznak emlékezete áldott!

**Harminezötödik püspökének,
Zágoni BODOLA SÁMUELnek,
az erdélyi ev. ref. anyaszentegyház.**

**Született decz. 10-kén, 1790-ben.
Meghalt apr. 22-kén, 1866-ban.**

Most a fehérbe öltözött iskolás leánykák kezéből az esperesek és lelkészek átvevén a zöld koszorukat, azokat az oszlop talapzatára rakták, mire a közjegyző, nt. Elekes Károly ur mondott egy rövid áldó imát.

Meg kell még említenünk a helybeli ref.

főiskolai énekkar és a m.-vásárhelyi dalárda szép és összhangzatos énekeit, melyeket a templomban és sarkertben, váltogatva, szabatosan és nagy készséggel adtak elő.

Az egész ünnepélyt díszbéd rekeszté be, melyet a helybeli ref. egyház rendezett, s melyben — néhány külső emberrel együtt — a papi és gondnoki kar vett részt, Lelkes pohárköszöntésekben, természetesen, nem volt hiány.

Igy folyt le a kegyelet és elismerés szép ünnepe, melyből meggyőző lehetünk, hogy az erdélyi ref. anyaszentegyház a való érdem iránt elismerő, és, hogy

az igaznak emlékezete áldott!

Országgyűlés.

XXXI.

A képviselőház jun. 22-ki ülésének előbb egy egész halom kérelmen és interpelláczió kelle átlábolnia, mielőtt tulajdonképi tárgyra a határörvidéki erdőknek a közös hadügyminiszter részéről szándékolt eladására, s a horvát-szlavon országgyűlés ezéremű átiratára térhetett volna. A kérelmek leginkább a bírósági törvényjavaslatoknak a megtervezéssel egyszerre való tárgyalását, — és az iparügyek rendezését kérelmezik. A szélsőbal Csanády által Csiki Sándornak 1849-ben haditörvényszékké lefoglalt ingóságait kéri vissza; Schwarz Gyula törvényjavaslatot nyújt be a halálbüntetés eltörlése tárgyában, a politikai bűnösöknél, melynek második paragrafusa az igazságügyért kívánja megbízni etárgy törvényjavaslat készítésével. (Zajos derültsg.) — Csiki Sándor a kérvényi bizottság késedelmes munkálkodása ellen panaszkodik, de megmutatják neki, hogy a panasznak helye nincs. Végre: Majláth István jegyző felolvassa a horvát-szlavon-dalmát országgyűlés érintett átiratát.

Gr. Andrássy Gyula megnyugtatta a házat, hogy eddig semmi erdő eladás — a közös hadügy részéről — nem történt, s nem is fog történni a magyar miniszterium tudta nélkül.

Zuvich József (horváth) hosszú beszédben fejtegeti a határörvidéki erdők kérdését; azoknak jogilag, politikailag és nemzetgazdaságilag a magyar-horvát országgyűlés hatáskörébe tartozását s a közös hadügyminiszter eddigi lépéseit, melyek csakugyan az erdők káros eladását célozták, de melyek a magyar miniszterium közbeléptére fölfüggesztettek, — s kijelenti, hogy mint horvát képviselő, a miniszterelnök felvilágosításban megnyugszik.

Zsedényi Ede szintén megnyugtatta levén ama fölvilágosításban, a horvát országgyűlés átirat a céljának biztosításából indo-

sulték magukat, hogy a befogatásokat csak a másik év elején eszközölheték. Január 24-dikén éjjel sok derék egyént fogtak el: tanárokat, földbirtokosokat, lelkészeket, szerzeteseket sat. Ezeket Szebenbe kísérték, s ott állíták kemény hadi törvényszék elé. Vád gyanánt két főíratot mutattak föl ellenük: „Tervvázlat” és „Évszaki rendszer” czimvel. Ezekben volt szervezve az összeesküvés, inkább vérmes reményű ábrándokkal, mint gyakorlati szellemmel. Az első egy kitörendő forradalom előrajzát foglalta magában, beszélve külföldi ügyekről és forradalmárokról, s kedvezőleg színezve a jövő kilátásait. A másik egy titkos társaság előrajza volt, láthatlan és senki által nem ismert kormányval, a szervezés részleteit az időszakok s időrészek nevével kötvén össze. A magyar birodalom s feje képezte az esztendő; Magyarországra esett 12 hónap (kerület), Erdélye három. A székelőföldi hónap négy hétre oszlott, (négy székre). A hetek eloszlottak napokra, a napok órákra. Az óra annyi volt, mint százados; ezeknek volt 50 — 60 percze: kisebb tiszték, s később másodikpercze lettek volna a közemberek. Az egész hálózathoz az esztendő (a láthatlan kormányfő) kezében kellett volna összpontosulni. A hónapok, hetek, órák és percze mit sem tudhattak egymásról. Így volt ez tervezve. A rendezés főmestere a beteges kedélyű, izgatott Mack tüzrezdes volt, ki most Konstatinápolyban, majd Bukurestben tartózkodott. Az emissáriusok nyugat felől jöttek s keletre távoztak. A nép már 1851 végén suttozta,

kolt napirendre térést indítványoz, mely szerint a miniszteriumtól elvárja az országgyűlés az ország jogainak fenntartását, s a netán szükséges eladás csak az illető országok javára történjék.

Ghyecz Kálmán evel szemben (természetesen) más indítványt ad be, mely szerint a bekövetkező eladás előre érvénytelennek nyilváníttassék s a miniszterium utasíttassék az ország jogainak fenntartására.

E két indítvány egy egész beszéd özönt indít meg; a vitában (ha annak nevezhető) csak a bal- és szélső baloldal vesz részt. 40 képviselő kértére a szavazás más napra hasztatik.

XXXII.

A képviselőház 34-dik ülésén (özön kérelem és interpelláció után) a szavazás történt meg Zsedényi és Ghyecz indítványa fölött. És pedig 427 igazolt képviselő közül Zsedényi mellett 270, ellene 132, 88 nem szavazott.

A gyűlés tulajdonképi tárgya a bírói hatalom gyakorlásáról szóló törv. javaslat. Mielőtt erről, szabályszerűen, a közp. bizottmány előadója jelentést tehetne:

Ghyecz Kálmán indítványozza, hogy halasztassék el a tárgyalás addig, míg a megyerendezés kérdése szőnyegre kerül, hogy együttesen tárgyalathassék aval.

Hosszabb vita fejlik ki a fölött, hogy Ghyecz most nem is szólhat vala, mert az első szó a közp. bizottság előadóját illeti a házszabályok értelmében. A végén is csak szavazás útján lehetett a ház-szabályoknak érvényt szerezni.

Horváth Döme, a közp. bizottság előadója, röviden ajánlja a törv. javaslatot az általános vita alapjául.

Horváth Boldizsár hatalmas szónoklatát, mely az egész tárgyat kristály tisztán megvilágítja, mai számunkban kezdjük meg egész terjedelmében.

E napon a főrendi ház is tartott ülést, melyen kihirdettetik a delegációba küldendő főrendi tagok megválasztásának eredménye.

Az alsó ház által elfogadott törv. javaslat a vámkezelési költségek általánosításáról, változtatás nélkül elfogadtatott. A pénzverésről szóló törv. javaslaton pedig csekély módosítás történt. (Hogy az aranyokon, Ferencz József I. K. (Isten kegyelméből) császár és apostoli király álljon.)

XXXIII.

A képviselőház jun. 24-diki ülésén — a kérvények után — a bírói hatalom gyakorlásáról szóló törv. javaslat tárgyalása folytattatik. A baloldal Ghyecz multkor beadott indítványának értelmében a törv. javaslatnak az általános vita alapjául való elfogadása ellen küzd, a megye ha-

hogy új évkor egész Európában kitör a forradalom. Voltak utasítások is ez aláírással: „olyan egészséges vagyok, mint a Makk,” (az ezredes neve). A nép tudott a dologról. Egy falusi faragó ács így szólta meg szerzőnknek, ki akkor m.-vásárhelyi tanuló volt: „Hát urfi, mikor üt már az óra? Mikor kezd parancsolni a titkos kormány?” — Nem csoda tehát, ha elkezdődtek a befogatások, ítéletek, kivégeztetések.

Deák Farkas is látta — néhány társával — az összeesküvés iratokat; de nem vettek részt semmi összeesküvésben, mégis a főiskolát körül fogta a katonaság, s néhányukat befogták. Fiatal szerzőnknek találtak egy Kossuth-képet, egy nemzeti szín kokárdát, egy vadászkészletet, s ennyi elég volt, hogy a gyanut magasra fokozza.

A hadbíró Tapferner őrnagy (budai származás) sima, ravasz lelkű ember volt; szerzőnk bevallá neki, hogy az iratokat látta; de azt akarták, hogy valljon Török János kedves tanárjáról is, kit a székelőföld polgárai „hónapja”-ként vádoltak. Persze nem vallott, s nem is vallhatott volna. A m.-vásárhelyi fogság alatt az uralkodó (akkor még csak 22 éves) ott járván megnézte a foglyokat, kérdezve: mért vannak itt, s van-e panaszuk? A panaszt és kérdést azonban már jó előre betilták. A császár szerzőnkre mutatva, kérdé: „Und dieser Junge?” Az auditor halkan mondá: „Hermannstädter Prozess.” „Der Arme” — mondá az uralkodó számköszva.

Vásárhelyről Szebenbe kísérték őket. Sok Folytatás a mellékletben

TÁRCA.

Fogságom története.

Irta Deák Farkas. Pest. Kiadja Heckenast G. 1869. 189 lap. Ára 1 ft.

(F. L.) Deák Farkas e műhöz, mely tárgyánál s jellemző részleteinél fogva nagyon érdekes, Papp Endrétől választott jelíget: „nincsen benne egy szó költemény.” S éppen azért is érdekes e mű, mert a valót írja valódiság hangján. Ekkép egy darab korrajz hazánk aligmúltjából. Történeti fontosságú anyag nincs ugyan sok benne, de mindenestre oly emlékirat, melynek ama kor történései is vehetik némi hasznát, s még inkább oly írók, kik korrajzokat, regényt és elbeszélést fognak meríteni e szomorú időszakból, midőn Ausztria egy merev rendőrállam volt, s Magyarország — fájdalom — élőhalott.

Az 1852-dik éven kezdődik ez emlékirat, midőn Erdélyben az élet szomorú csöndes fől-szine alatt a hazafias bánat, ábránd, csüggedés, merészség, titkos társulás és összeesküvések parázsa izzott. Mennyi áldozata, s mennyi vértanuja lett ez időnek, mely csüggedésében a legmerészebb álmokkal kecsegteté magát!

A bécsi kormány már 1851-ben értesült arról, hogy Erdélyben nagymérvű összeesküvés van elterjedve, s bár valóban létezett is titkos mozgyetség, a gyanus emberek oly csöndesen vi-

táskörét megszorító birói kinevezésben a megye halálát látván. Ez értelemben nyilatkoznak Várady Gábor, Szilágyi Lajos és Irányi Dániel. A törv. javaslat mellett Horváth Döme, Tóth Vilmos (nagy hatással és gyakorlati elmeállal) de legfőképp b. Eötvös József, ki mély bölcseséggel s magas államférfiúi belátással mutatja ki a reform szükségét, s a törv. javaslat reformszerűségét.

Az ülés végét egy sajnós eset zavarta meg. Irányi Dániel, szokott fanatikus modorában avval végzi beszédét, hogy a 48-diki törvények dicsőítője azon igazságügyi miniszter, ki az 1848-diki törvények egyik leghebbebb, legjelesebb, legtiszteltebb jellemű bajnokát, törvénytelen ítélet következtében, halálra kinevezte... (Nagy zaj jobbról; a képviselők köztök Horváth Boldizsár — felugranak helyeikről; szólót rendre utasítottatni kéri. Felkiáltások jobbról: Ez gyalázat! Rendre Rendre!)

Elnök: Gondolom csak elnöki kötelességet teljesítem, midőn a képviselő urat, ki magá higgadtan megmondolja, be fogja látni, hogy a mit mondott, sem e helyre, sem egy képviselő szájába nem való-rendre utasítom.)

Irányi Dániel. A hely, melyen állok, Bösörményi László helye volt.

Elnök (nagy zaj közt) feloszlatja a gyűlést.

XXXIV.

A képviselőház jun 25-ki gyűlésén, mindjárt eleinte, Horvát Boldizsár kért szót, Irányi D. mulkori vádja tárgyában. Az elnök akkor rendre utasítja Irányit, de szóló aval nem elégedhetett meg. Ő — ugy mond nemes hévvel — minden áldozatra elkészült a miniszteri széken, de becsületét nem áldozhatja föl a hazának sem. Ezt akarja örökségül hagyni szegény gyermekeinek, kik ugy is elveszték benne a család apát, mióta miniszter lett. Kötelessége továbbá védni az esküdt-széket, melynek tekintélye támasztatott meg, s addig el nem foglalja miniszteri székét, e teremben, (most is e szék elé állva beszélt), mig a ház által és előtt elégtételt nem kap. — A beszéd, mely a sértett becsületérzet erős és szivrázó hangján volt elmondva: nagy batást tön, — midőn a miniszter a teremből: harsány eljen kíséré.

Gajzágó Salamon indítványozá, hogy a mentelmi bizottmány adjon sürgősen véleményt az elégtétel neme és módja fölött.

Szilágyi Virgil, becsüendő pártatlansággal elbeszéli, hogy midőn ő külföldről hazajött, s látta Bösörményi beteges állapotát, mely valamely fűrdő használatát tette szükségessé, rá akarta beszélni Bösörményit, hogy folyamodjék fűrdőremerhetésért — de ő kegyelmet nem akart kérni. Horvát Boldizsárral is beszélvén e tárgyról: az kijelenté, hogy, ha nem is Bösörményi, csak valamelyik barátja magány levelet intéz hozzá (Horváthhoz) ez ügyben: ő megadja az engedélyt. Bösörményi bele is egyezett, hogy Szil-

lágyi megírja a levelet, de midőn a levél meg volt írva: barátjai lebeszéltek még az ilyen kegyelem kéréséről is, s így a levél elküldése elmaradt. Szilágyi még azt is hozzáteszi, hogy Irányi mindezt tudta, s így csak is rosszható multkori szenvedélyes felszólalása.

Deák Ferencz azt indítványozza, hogy a ház mondja ki rosszálását Irányi szavai fölött. Erre hosszas vita keletkezik. A baloldaliak (Ghyczy, Tisza stb.) elősmerik, hogy Irányi szavai helytelenek — s mégis midőn a kérdés szavazásra került: nem volt annyi morális bátorságuk, hogy Deák indítványa mellett szavazzanak, hanem tömegesen elhagyák a termet. Csak öt baloldalinak volt annyi igazságszeretete, hogy a szavazásra bennmaradt s így 203 beadott szavazattal Irányi érintett szavait a ház egyhangulag s határozottan rosszálta.

(Sajátságos, hogy Irányi az egész tárgyalást végig hallgatta — egyetlen szó nélkül.)

Horváth Boldizsár beszéde

a képviselőház jun. 23-iki ülésén.

T. ház! Midőn ez előtt két évvel az ország kormányát átvettük, és szemlét tartottunk állapotunk s viszonyaink felett, már kezdetben vissza kellett volna riadnunk rendkívüli halmazától azon nagy és fontos teendőknél, melyeknek elintézése nélkül rendezett államélet és szabadság és rend együttes érdekeinek megfelelő alkotmányos kormányzat alig képzelhető.

Vissza kellett volna riadnunk az előttünk fekvő feladatok sokaságától, nagyságától és sürgősségétől, ha nem merithettünk volna bátortást a nemzetnek a mult országgyűlésen még a felelős kormány megalakulása előtt tett azon ünnepélyes kijelentésből, miszerint, számba véve az átmeneti korszak rendkívüli nehézségeit, a felelős kormány eljárásának megítélésénél nem a szigor, hanem a méltányosság mértékét fogja alkalmazásba venni. (Helyeslés.)

Ha körültekintünk a hazában, alig találunk egy intézményt, mely ugy, a mint fennáll, a parlamentális kormányrendszer keretében haszonvetőleg be volna illeszthető. Alig van intézmény, melyet a multból átvettünk, hogy kénytelenek ne lennénk, azt vagy gyökeresen átalakítani, vagy pedig helyébe egészen új intézményt állítani.

A mig tehát más rendezett államokban, a melyekben a létező viszonyok állapotát akár rendezett codexek, akár pedig a hagyománynak élet-erős tekintélye képezi, a kormány feladata csak arra szorítkozik, hogy a létezőt fentartsa és azt egyes részleteiben a kor fejlődő szükségéhez javítsa vagy bővítsé, mi ránk a gyökeres átalakítás, mi ránk az ujonnan alkotás nagy és nehéz munkája vár.

És miben fekszik e különbség oka? Fekszik azon átmenetnek, mely nálunk 48 nevéhez

van kötve, rögtönösségében; fekszik éles ellentétében azon rendszernek és elveknek, melyeket a 48-iki törvényhozás egy részről halomra dönteni, más részről pedig életbeléptetni akart. Akart uraim! de ezen akaratát sem a rombolásban, sem az átalakításban teljesen végre nem hajthatá. Az átalakításban nem, mert arra nem volt ideje; a rombolásban pedig azért nem, mert nem volt, mit a régi helyébe állítani.

Innen azon éles ellentét, melylyel különböző intézményeink egymással szemközt állanak; innen a gyakori, majdnem mindennapi fennakadás a közigazgatás gépezetében, a melynek működése csak a kölcsönös jóakarát és engesztelékenység és erőmegfeszítésével tartható fenn. A közép kor omladványaiba ütközünk mindenütt, a merre járunk és csak az új eszmék, új elvek, zászlója a melyet az ormokon a kor friss szellője, lobogtat, jelzi azt, hogy új nemzedék vagyunk. (Élénk tetszés jobbról.) Hasonlítunk azon hadsereghöz, mely az új hadtan elvei szerint van iskolázva, de még mindig őseinek elavult mezében és fegyverzetében áll. (Élénk tetszés jobbról.)

Legyen szabad csak néhány példára hivatkoznom. (Halljuk!)

Alkotmányos törvényhozásunk a korábbi rendi képviselet helyébe a népképviselet elvét ültetvé. De ezen elv maiglan is csak az alsóház alakulásánál nyert érvényt, mig a felsőház főrendi szervezete még most is a régi előjogok alapján nyugszik. És hogy ezen elvi ellentét eddig nyomtalanul sikamlott át a gyakorlati élet mezején, az, bizonyosan nem az intézménynek köszönhetjük, hanem azon emelkedett hazafiságnak és bölcseségnek, mely a felsőház mai tagjainak tulajdon és személyes érdeme. (Ellenmondás balról.)

A kormányzat élén parlamenti kormány áll, a melynek alap-elve a személyes felelősség, — mig a közigazgatást az alsóbb rétegekben nagyrészt felelősségre nem is vonható közegek kezelik, mely körülmény miatt a felelősség a kormány legfelsőbb rétegeiben gyakran és szükségképen merő illúzióvá fajul. (Ugy van! jobbról.)

Az 1848-iki törvények megszüntették az ősiséget, mely örököségi és birtok jog rendszerünknek alapja volt; megszüntették a nélkül, hogy egy új polgári törvénykönyvben az öröklés és birtoklás új jogrendszerét megalkothatták volna, és csakis azon expediens, melyet az ország-bírói értekezletnek, — habár hiányos — de az akkori viszonyok közt mégis mind köz- mind magánjogi tekintetben nagy horderejű munkálataiban birunk; csakis ezen expediens mentette meg a nemzet jogéletét a teljes fenakadástól, vagyis attól, hogy a közjog nagy sérelmével ugyan, de a magánjogi élet szakadatlanosságának megóvása végett idegen codex uralma alá vesse magát.

Továbbá 1848-ban proclamálva lón a jog-egyenlőség. És még ma is az új aera 3-dik évtizedében a választók qualificatiói közt ott szere-

ger altábornagyot), profőszait, kiktől lábvasukat bátran leteheték, a foglyokat nevenként, a foglalkozást, hogyan tanultak, énekelték, zenéltek. A fogházat egész önképző körre változtatták, tanulva nyelveket, tudományokat. Pénzükhöz elég jól élhettek, néha maguk is főztek, például Oroszhegyi Józsa. De olykor pénzükből el is sikasztottak, miért több tisztelet ítéltek el. Küldtek nekik hazulról is sok mindent, lelkes hölgyek, mint b. Radákno, gróf Teleki Domokos leányai (mai nevük szerint: gróf Teleki Sándorné és báró Vay Béláné), stb. Egy pár ezer kötetre ment a foglyok könyvtára, lapokat is kaptak de sokszor nagy áron, becsempészve: egy-egy „Wanderer” néha öt forintba került. Szerző sokat olvasott s „Bónis Samu bácsi” egy párszor ki is zavarta a szobából, mondván: „Tessék sétálni menni, első dolog az egészség, s aztán jó a könyv.” A templomba járás alkalmával találkoztak a „sánczfoglyokkal” — köztük Thaisz Elekkel, Komáromi Györggyel, sat. — kik a Kossuth-dólarokért voltak elítélve, lábvasakban, fehér darócruhában. A vár tele volt derék emberekkel: ott voltak Madocsányi Pál, Bónis Sámuel, Mikó Mihály, Könyves Tóth Mihály, Sillye Gábor, kik most előkelő állást foglalnak el az országban. Ott voltak gr. Haller Ferencz és József, báró Leutsch, kik a vizitáló német tiszteknek keményen megmondogatták az igazat. Voltak olasz és német államfoglyok is. E könyv írója érdekesen jellemzi őket, s rosszat kevésről mond.

Említi, hogy Bobori Károly ott igen csöndes, tanulató férfi volt; becsülték, s csak az ultrák nem szerették, kikkel nem rokonszenvezett.

Vége 1857. május 13-án jött a szabadság napja. Akkor az uralkodó Budán volt, s nagy amnestiát adott. Csak Josefstadtból 114-en szabadultak ki, nagy öröm közt. Báró Kisslinger azt mondá: „élte legszebb pillanatjának tarja e percet, melyben ő Felsége kegyelméből annyi szenvedőnek adhatja vissza a szabadságot.” Ő jó ember volt, s kijelenté a foglyoknak, hogy csak becsülni tanulta őket. Szerzőnk három évet, öt napot tölte e várfogházban, de aztán még ott-hon is Maros-Vásárhelyt három egész évig állott „Polizeiaufsicht” alatt, mely alól 1860. pünköstjén Kolozsvárrt szabadult meg.

Csak néhány főbb adatot vontunk ki e könyvből, melynek érdekét ép a részletességek, a fogházi egyhangu életmód tüzetes rajza, a foglyok jellemző leírása stb. képezik.

Megérdemli, hogy sokan elolvassák, bárki olvassa is, mindenkit meg fog hatni annak leírása, hogy hány derék hazafi szenvedett akkor méltatlanul; s mindenki a vigasztalódás fohászával fog felsehajtani: hála az égnek, hogy ez a szomorú időszak elmúlt, s azok, a kik ez évek szerencsétlen foglyaiból élve maradtak, ma már többnyire érdemeiket megillető díszes polcot foglalnak el a közéletben!

pel a születési jog, még ma is különböző a vérdíj, a törvényes hitbér, a hatalmasság és becsületsértési díj a szerint, a mint nemesről, vagy nem nemesről van szó. És ha látjuk, hogy az ország legnagyobb városaiban két két törvényeszk működik egymás mellett, ugyan nem külön forum causale gyanánt, hanem azért, mert ugyanazon természetű ügyekben is a városi polgárnak külön forum competál, valóban úgy érezzük magunkat, mintha még mindig a kastrendszer boldog korszakában élénk. (Élénk helyeslés jobbról.)

Az 1848-ki törvényhozás eltörölte az urbériséget s a polgárok egyenjogúsága mellett a szabad föld, szabad birtok eszméjét is kimondotta és daczára ennek, mégis ma is fenáll a különbség a nemesi és nem nemesi birtok közt. Az italmérési, a víz, a halászati jog még mindig hűbéri alapokon nyugszik. És például ma száradjon ki egy tó egy volt urbéres ha árban vagy vezessenek ezen határon keresztül egy csatornát vagy új folyamot, habár abban a volt földes urnak egy barázda földje sincs, mégis a kiszáradt tó medrét szintugy mint a halászati jogot az új csatorna vagy folyam medrében hűbéri jogánál fogva a volt földes ur fogja igénybe venni.

Csak e néhány adat is fényesen igazolja t. ház mily roppant különbség van még belviszonyainkban egyrészt a gyakorlati élet, másrészt pedig azon nagy elvek közt, melyeket 1848-ból örököltünk. E házagot lassankint és fokozatosan, de szakadatlanul és következetesen betölteni, betölteni nem ama nagy elvek rovására, hanem úgy, hogy azok állami életünk belviszonyaiban mindinkább diadalra jussanak: ebben áll földadata mindazoknak, a kik szívben és lélekben a 48-iki nagy törvényhozás hagyományosainak érzik és vallják magukat. (Élénk helyeslés jobbról.)

Méltán félneim kell, hogy kockára teszem önök becses türelmét, de mégis egy pillanatra kénytelen vagyok e tárgy fontosságánál fogva megállapodni e nagy jelentőségű évszámánál, mely még ma is két évtized változatos viszontagságai után nem csak egyes pártok, hanem az összes nemzet jelszavát képezi. Vajha átérzné és felismérné mindenki e jelszó nagy és komoly jelentőségét annak valódi értelmében, akkor tevékenységünk kedvező sikere iránti keltelmeink legnagyobb része önmagától szétfoszlanék; míg ellenben e jelszó félreértése, téves értelmezése könnyen oly irányba terelhetné a nemzetet, mely ama nagy törvényhozás intencióival merőben ellenkeznék.

Nemzeti életünknek egyik legnevezetesebb korszaka az, mely a 48-iki névhez van kötve, mindenesetre a legmerészebb forduló pont, melyet a nemzet fejlődési történetében felmutat.

Alig volt törvényhozásunk, mely a százados bajok forrását, az idők komoly intését, a viszonyok kedvezését helyesebben fogta volna fel, s a mely hivatását hűbben és nemesebben betöltötte volna, mint ez. (Igaz!)

Két egymással szoros összefüggésben álló egymást kölcsönösen támogató szempont lebegett ama törvényhozás előtt.

Az első az volt: visszaszerezni a nemzet államiságát, mely azelőtt negyedfél századdal a mohácsi vérmezőn bukott el, a mely azután későbbben a törvénytár aktái közé lőn eltemetve; mert minden törvény, melyet a nemzet állami létének érdekében három századon át alkotott, csak a régi sirkereszt renovációja volt.

(Folytatjuk).

Kolozsvár, 1869 jun. 24-kén.

Nem tehetem, hogy városi képviselőtestületünk tegnapi ülésének főtárgyáról néhány sorban ne tudósítsam a „Székely Hírlap” olvasóit, annyival is inkább, mivel az nem csak városunkat, hanem — közművelődési természeténél fogva — az egész hazát érdekli.

Épen a napokban olvastam a „Pesti Napló” egyik tárcacikkében egy panaszos felszólalást azon pangás fölött, melybe a Királyhágón inneni irodalom darab idő óta jutott: a kolozsvári communalitás, mintegy épen annak czáfolatául, tegnapi ülésében azon pályázat fölött határozott véglegesen, melyet Simon Elek még 1863-ban tett nagylelkű indítványára a képviselőtestület tüzött ki Kolozsvár város történetére.

Az indítványozó e czélra 1000 frtot s később még 300 frtot ajánlott föl, s ez összeg azóta — pályaművek nem érkezvén, s a pályázati idő meghosszabbítatván — 1555 frt 20 kr-ra nőtt ki magát.

Végre ez év elején érkezett egy pályamű, s kiadatván Szabó Károly, Sámi László és Torma Károly uraknak, bírálatra: a jelentés az említett gyűlésen olvastatott föl. Ebből kitűnt, hogy bár a mű bevégezve nincs s csak az első kötet lőn bírálat alá bocsátva — mely 1540-ig terjed — mindazáltal: „a pályázó az elébe tűzött nagszerű földadat kiviteléhez kellő előkészítéssel és hivatással fogott; a czéljára szükséges adatokat a város, a főkörmányszék, a helybeli egyházak, közintézetek és czéhek, valamint Erdély és Magyarország több közlevéltáraiból nagy gondal és a pályadíjt már is csaknem megközelítő költséggel fölkutatta, hiven lemásolta és lelkiismeretesen fölhasználta; munkája kidolgozásában pedig fáradságot nem kimélve oknyomozó történetíróhoz illő alapos vizsgálódás után elfogulatlanul, részrehajlatlanul, helyes fölfogással és higgadt ítéllettel járt el. Egy szóval a pályázó oly munkát állított elő, mely a tudomány ma méltányosan megkívánható követeléseinek megfelel, s városaink és vidékeink monographiái között diszes állást fog elfoglalni. Kolozsvár múltját, mely összes hazánk, de különösen Erdély történelmére nevezetesen befolyást gyakorolt, pályázó, jóllehet csaknem egészen töretlen úton járt, oly kimerítőleg s oly behatólag tárgyalja, hogy munkáját, különösen városaink középkori beléletének rajzát illetőleg, a jövőben korbelt leghivatottabb magyartörténetíró is biztos és mellőzhetetlen segédeszközzel fogja használhatni. Ép azért a pályadíjt, vagy annak egy a mű terjedelméhez mért részét a műnek kiadatni ajánlják.

Most a pályadíjt kitűző nemes adományozó, Simon Elek szólalt föl s emelkedett beszédében szépen rajzolva a történetírás fontosságát: a jeles műnek az egész díj kiadását kéri.

Többen nyilatkozván ugyan ez értelemben végre határozatba ment egész díj kiadása, s felbontatván a jellegű levél: kitűnt, hogy a szerző: Jakab Elek, a történetírás mezején eddig is előnyösen ismert tudós. Most egy küldöttség által a szerző meghívott körünkbe s tudtára adatott neki a gyűlés határozata. Meghatott szép beszédéből, melylyel ezt megköszönte, kiemeljük a következő passzust:

„Munkásságom sikerének e fényes elismerése s a tisztelt képvis. testület lekötő határozata e szép pillanatában kettőnek ünnepélyes kifejezésére érzem magam erkölcsileg kötelezettnek. Az egyik itt, a t. képvis. testület színe előtt férfias és komoly ígéretet arranzva, hogy ha Isten életemet megtartja, művem félben maradt részét is teljesen bevégezni s a t. képvis. testületnek és nemes városnak kinyomtatás — végett mihielyt egészségi állapotom engedi — átadni elmulaszthatlan polgári és erkölcsi kötelességemnek, szent tartozásnak és örömemnek tartandom. A másik az, hogy köszönetet mondjak a nemesen áldozó jutalom tűzőnek, városunk és a történet-tudomány valódi barátjának, mint a kié az im most megtestesült eszme s a kit illet a kezdeményezés érdeme és dicsősége. Köszönetet mondok a nemes városi tanács azon tisztviselőinek s különösen levéltárnokának, kik engem évekre terjedt kutatásaimban folyvást rokonszenvezőleg s mindig készséggel segítettek, példát véve a jutalomtűző derék városi szónok úrtól s utóbbi évben e nemes város mostani erélyes polgármesterétől. Fogadja az egészségképvisező testület köszönetemet azon kitüntetésért melyet igénytelen személyem s tudományos munkásságom iránt e pillanatban kifejezni szives volt. Ez lesz az én érdemrendem, mit — mint a magyartörténettudomány művelője — önzésnélküli hű munkásság által s meggyőződéseim, lélekismeretem feddhetlen megőrzése mellett nyertem; ez lesz az én czimem, melyet viselnem véglegeltemig öröm lesz; ebből várom én szerény igényeimnek megfelelő azon csekély, de igazságos származásu anyagi helyzet jobbúlást, mihez mások a politikai tusák mezején és hivatali emelkedés útján kívánnak eljutni.

Ezekben kívántam röviden körvonalozni amaz emlékeztető gyűlés főeseményét, s tudósításomat azon óhajjal végzem; adjon az ég magyar hazánk minden városának ily nagylelkű mecenást s oly derék történetírt, hogy városaink történetének ko-

szoruja mielőbb elkészülhessen. A miénk nem a utolsó levél lesz benne...

Káldi Péter.

VIDÉK.

Maros-Ludas.

A mily igénytelen kinézésű e helység — épen oly nagy és fontos jövőre hivatott, kedvező fekvése gazdasági, kereskedelmi és közlekedési tekinteténél fogva.

Gazdasági szempontból azért, — mert Erdély mezőségének, az ugynevezett erdélyi gabonásnak és több más vidéknek középpontján fekszik, a hol — szűk esztendőket kivéve — mindig és jó aratásra számíthatni, mit eléggé tanúsítanak az 1863/4-ki évek, a midőn a vidék az előbbi év termés-gyűjteményei s illetőleg megtakarításaiából a mindig gazdag termésű de akkor inséget szenvedett alföldet bőven ellátta gabnával.

Kereskedelmi szempontból e helység azért nevezetes, — mert igen jó országos és nagyon látogatott, keddenként tartani szokott, hetivásárai vannak, mikor is elegendő gabna, szarvasmarhák, sertés, juh stb., mondhatni a legszebb minőségben, szállítatik ide a legelfogadhatóbb árakon, s itt azt is tudni kell, hogy a mezőség leggazdagabb szarvasmarha tenyésztő vidék Erdélyben.

A sertés-tenyésztés is mostanában kiváló figyelemben részesül, úgy, hogy e tekintetben is rövid időn felül fogja mulni bármelyik vidéket.

Közlekedési tekintetben még nagyon nem igen dicsekedhetünk, — mert ez teljesen kielégítő csak akkor lesz, ha mezőségünknek az eddig oly nagyon nélkülözött utakat ki fogják építeni. Bár erre nézve az akarat is erély nem hiányzik, mert épen most dolgoznak azon az uton, a mely Erdélyt Bukovinával, Beszterczén, a mezőség közepén át, per Maros-Ludas Gyula-Fehérvárral stb. összekötendő.

Azonkívül egy, Maros-Ludasról a mezőség belsejébe vezető, lóvonatu vasút építésén a magyar közlekedési minisztérium igen hathatósan fáradozik, a mi bizonyára nagyon ki fogja magát fizetni.

A Gyula-Fehérvárról s illetőleg Gerendről Maros-Vásárhelyre építendő szárnyvonal egyik állomása — biztos tudomás szerint — Maros-Ludas lesz.

Igaz, hogy ezeknek létrejötte 2—3 s meg lehet, még több évet is igényel s ugyanazért addig tehát, hogy közlekedünk? a felelet erre igen egyszerű.

A Maros-Vásárhelytől Maros-Ludasra át Kolozsvárra és Gyula-Fehérvárra, mely két várostól szinte egyforma távolra 8 mértföldre fekszik, vezető jó országúton és másodszor a vizen, utóbbin tutajok és kis hajókon, mert itt ismét azt is tudni kell, hogy Maros-Ludas a Maros folyó jobb partján fekszik, hogy innen s illetőleg szomszéd helysége Maros-Bogáton alól egyetlen egy malom gát sincs, s így a tutaj és hajó usztatása nem nagy akadályokra, kivéve sósajó-vezetők önkénykedésére talál, a mi egyébiránt úgy hiszem, megszüntethető lesz; továbbá, hogy egy kis consortium a jelenleg közlekedő hajónál sokkal könnyebbekét csináltatott és felszereltetett, melyek kisebb vizben is működésben lesznek.

Ezek Maros-Ludasnak mindannyi előnyei, melyekre különösen a barom- és gabona kereskedelmi világot figyelmessé tenni honfiai kötelességemnek ismertem.

Egyik aradi lapban, ha nem csalódom, azt olvasám: „Soborsin fölerakódó helye a kiterjedt tutajkereskedelemnek.”

Nem vagyok e nézetben, hogy miért? — ebbeli nézeteimet egy más alkalommal a szerzett tapasztalatok közreadásával elmondandom.

Addig is egyébiránt bátran kimondhatom, hogy a fakereskedés igazi és hivatott fölerakódó helye nem más, mint Maros-Ludas, Károly-Fehérvár és Aradváros környéke.

Bezárom már is hosszúra nyúlt czikkemet azon szives felhívással és önzéstelen kéréssel, méltóztatassanak ezen jóakaratu soraimból az aradi és gyulafehérvári kereskedők tudomást venni és magukat e tekintetben Maros-Ludas értelmiségével éritkezésbe tenni.

Bérmertett felszólamlásokra többen lesznek,

kik őszintő felvilágosítást adandnak, — s azért legcélszerűbb lesz azokat egyenesen egy levélbélyeg mellékletével „a marosludasi társalkodónak” czimezni.

T. szerkesztő ur becses engedelmeivel jövőre fogok még gazdasági és kereskedelmi adatokkal, de sőt, ha egy kis rovatot s ziveskedik Maros-Ludasnak nyitni, rendes piaci árjegyzékekkel időnkint szolgálni. *)

Hancz Pál,
postamester.

KÜLFÖLD.

FRANCZIAORSZÁG. A császár a chalonsi táborba utazott. Megérkezését nagy lelkesedéssel fogadták. Ez alkalommal fogadta az olaszországi hadjáratban részt vett katonák egy küldöttségét, mely alkalmat nem akart elszalasztani, hogy ne legyezgesse népe hiúságát. Beszélt, a francia nemzet dicsőségéről; igen arról, hogy a francia katonák nagy nemzet fia; s hogy a francziák harcainak története, a haladás és polgárosodás története. Az ilyen eszmék bizonyosan, kedvesebben fogják érinteni a francia népet, mint egy minapi levél kemény kitételei, oly kormányról, mely magát becsüli. 27-én Beauvaisbe utazik az ott rendezett gazdasági és virágkiállításra.

Mig a császár országában utazgat, egyik kedvenczét Contit szintén utaztatja, és pedig Olaszországban. Ez utazást aztán sokféle kép magyarázzák. Most mondják: a luccai fürdőre vágyik; majd, hogy fontos politikai küldetésben jár. Az okosabb rész az elsőt hihetőbbnek tartja, minthogy Olaszország épen nincs oly állapotban, hogy kalandos tervek után járjon. Mert:

Olaszország ez idő szerint folytonos kitörő izgalom színhelye. Közelebből Milanó-, Genua-, Bergamó- és Nápolyban törtétek tüntető zavargások. S ha ma a csöcselék kihágásainak, s komoly jelentőség nélküli zavargásának végét hirdetik is a lapok; még is csak furcsa azon állapot, melyről külön kell jelenteni, hogy béke és rend van. E zavargásokat aztán nem is mindeki látja oly felületeseznek. Egyik olasz lap, azt mondja: hogy a társadalmat veszélyeztetik; mert, midőn a kormány becsületessége iránti hitet gyengítik, az országot örvénybe sodorják. Ezzel szemben, mások csak nem bizonyosnak állítják: hogy a „Lobbias merénylet” is merő koholmány volt. S Lobbias saját magát csak azért karczolta meg, hogy a kormányt kellemetlenségekbe hozza. Egy szó, mint száz: még is csak szomorú képét adják ezek az olasz kuszált viszonyoknak, mely semmikép sem alkalmas arra, hogy fényes reményeket keltsen az alig befejezett olasz egyesítési műtét iránt.

A zsinat 10 szakosztályban 88 canont fog megvitatni. Az 1. osztálya pantheismust, naturalismust abszolút rationalismust 9 canonban; a 2. a mérsékelt rationalismust 2 Canonban; a 3-ik az indifferentismust, 4-ik a socialismust, bibliai társaságokat 6 Canonban; 5-ik az egyház s tanai felőli tévedéseket 17 canonban; 7-ik a természetes és herethika felőli tévedéseket 9 canonban; 8-ik a keresztyény házasságot 10 canonban; végre a 10-ben a mai liberalismust 4 canonban; **SPANYOLORSZÁG.** Serrano e hó 18-án tette le a Cortes színe előtt kormányzói esküjét. Beszédében, melyet ez alkalommal tartott igéri: hogy a megtisztelt polczon, melyre emeltetett, a pártokon fölülemelkedve csak a mindenkit egyformán föltelező alapszerződésre, s a nyugalom, csend, szabadság és haladás után vágyó hazára leend tekintettel.

NÉMETORSZÁG. A porosz király e hó 2-kén zárta be a birodalmi gyűlést és Vámparlamentet. Az első trónbeszéddel, a második nélkül ért véget. Ugy látszik kellemetlen lett volna, oly testületet, mely semmit sem tett. Ünepélyesen zárni be. Mégis történt valami ott is. Lapirendre tértek néhány berlini tudós azon intványa felett, hogy Humboldt Sándor ez évi százados ünnepélye alkalmából, közös erő-

vel méltó emléket állítsanak, e nagy férfinak. Ez indítványt hatáskörön kívül fekvőnek jelenté ki a vámparlament.

KRAGUJEVACZ. A kormányzóság e hó 24-kén nyitotta meg a skupstinát. A trónbeszéd felhívja a skupstinát, hogy nyilatkozzék, a múlt évi által javaslatban hozott reformok fölött; s az 1838-ki alkotmány helyébe a kornak megfelelő intézményeket hozzon.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. k. miniszterium statisztikai osztályától az alábbkövetkező felszólítást vettük, kérvén t. levelezőinket tekintetbevételére és megtartására:

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi magyar királyi miniszterium stat. osztálya az 1868-ban csak a kenyérterményekre szorított aratási statisztikát, a folyó 1869-iki évben valamennyi fontosabb terménymenre kívánja kiterjeszteni s eszerint gyűjtötte a vetési adatokat az ország törvényhatóságai útján.

Küszöbön lévén az aratás, fölkérem a t. szerkesztőséget sziveskedjék a maga részéről is közreműködni, hogy ezen, az országra nézve fontos aratási statisztika minél tökéletesebb lehessen; hogy t. i. az aratás minősége iránt az ország minél több vidékéről, minél hitelesebb adatok gyűljenek.

Az adatok használhatóságát emelni fogja, ha az illető vidék minél inkább összeesik a szolgabírói (dülői vagy hasonlói) járással, mert eszerint vannak a statisztikai osztályban a vetési adatok jegyezve.

Ohajtandó továbbá, hogy a termés általában is jó, középszerű, rossz se szó külön-böző összeköttetései által jeleztessek; de sokkal megbízhatóbb eredményeket nyújt ha, főleg a szemes gabonára nézve a holdankinti termés (egy holdra 1600 □ ölet értve) ausztriai mérők szerint számokban kifejeztetik.

A dohányra és répafélékre nézve a holdankinti termés mázsákban, len és kendernél a fonál és magyszerint mázsánként és mérőnként volna kiteendő.

Ha a hazai lapok t. szerkesztői levelezőiket ez értelemben sziveskednek utasítani, az adatok gyors és a nyilvánosság ellenőrködése mellett hiteles közlése a lehető legjobb kulesot fogja nyújtani ahhoz, hogy az idej termés az egész országra nézve minél pontosabban legyen kimutatható.

Pesten, 1869 évi jun. hó 10-én.

Keleti Károly,
a stat. osztály vezetője.

A nagyszebeni Lövész-egylet meghívója a marosvásárhelyi Lövész-torna-egylethez. *)

Kedves lövész-testvérek!

Azon feltevésben, hogy a nállatok egy lövész-egylet alapítására szülemlett eszme, már ténynyé vált és vezéreltetve azon elv által, melyszerint egyleteink főczélja az, hogy az együvé tartozás érzelmét felébressze és nevelje, értesítünk benneteket, hogy egyletünk fennállásának 25-ik évét betöltvén, mi ezen örvedetes esemény megünneplésére, a jövő hó végén egy 5 napig tartó Jubileumot és disz lövészettel rendezünk.

Midőn mi titeket, az ünnepély előrajzának közlése mellett, ezen ünnepélyre a legbarátságosabban meghívunk, szabadjan remélnünk, hogy vendégeink sorában szerencsések leendünk, egyleteket is mentől számosabb tagok által képviselve üdvözölhetni!

E czélból kérünk benneteket, idecsatolván a bejelentési lajstromot, legfőlebb f. é. július hó 15-ig minket a végből tudósítani, hogy megfelelő szállásokról korán gondoskodhassunk.

*) Az alább következő két iratot az alakulóban levő marosvásárhelyi lövész-torna-egylet alelnökétől vettük közlés végett.

Szívelyes lövészi üdvözléssel a szebeni lövész-egylet ünnepély rendező bizottmánya.
Szeben, 1869. jun. 15-én.

Albrecht Adolf,
fő-lövész.

Felhívás.

Mintán az 1869-ki jnnius hava 20-ra összehívott közgyűlése a marosvásárhelyi lövész-torna-egyletnek, az arra megjelent alapító- és részvényestagok csekély száma miatt, határozóképes nem lévén, meg nem tartathatott; az alapszabályok 18-ik §-sa értelmében, folyó évi július 4-re, vasárnap délelőtti 11 órára, a városi tanácsház nagytermébe, a t. cz. alapító- és részvényestag urak egy újabb rendkívüli közgyűlésre azon hozzátétellel hivatnak meg, hogy ezen közgyűlés, tekintet nélkül a megjelenők számára, a fennidézett 18-dik §. alapján határozatképes leend.

M.-Vásárhelyt, 1869. jnnius 20-án.

Borosnyai Pál,
alelnök.

VEGYES.

*** Mai számunk utolsó e félévben, s így ezuttal utolszor találkozzunk t. olvasóinkkal. Reméljük, azonban, hogy a bucsu s az elválás csak három napig tart, midőn, az új félévben, ismét, hiány nélkül tisztelhetjük t. olvasóinkat. A pártolás, melyben eddig részesülénk, e reményt bizonyossággá fokozza, s így nincs egyéb hátra, mint t. előfizetőinket fölkérni előfizetéseik megújításra s a lehetőségig új előfizetők gyűjtésére.**

*** Hivatalos.** Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán gr. Péchy Manó erdélyi királyi biztosnak, a közügyek előmozdítása körül szerzett kiváló érdemü elismerésül Lipót-rendem nagykeresztjét díjmentesen adományozom. — Kelt Schönbrunban, 1869. jnnius 17.

Ferencz József, s. k.

Festetich György, s. k.

*** Ő Felsége, a király,** Beust, Andrassy Taaffe grófokhoz intézett legmagasb kézírataiban a delegációkat f. évi július hó 11-ik napjára hivatja össze.

*** Szvatek György táncztanító** növénydekei mult hétfőn tarták próbabálsukat — névleg, mert a kicsinyek nem sokáig tarthaták fenn magukat a versenytéren, melyről a nagy gyermekek által csak hamar leszorítottak. A míg azonban tánczolhattak: nagy gyönyörűségül szolgálhattak a szülőknek és a nem szülőknek. Sok csinos kis leánykát láttunk, kik szép bizonyítékot adták Szvatek tanítói képességének. A fiukat már kevesebb dicséret illeti. Lénárt Károly csinosan diszitett terme reggelig pezsgett a vigasagtól, midőn már természetesen csak a nagyobbak jártak — a bolondját.

*** A színházi rovatunk** megint kiszorult rendes helyéről, — pedig sajnáljuk, mert néhány jól összevágó előadástól kell vala irnunk, melyek mind jobban tanuskodnak Fehérvári igazgatási tehetségéről. Így csak annyit jegyezhetünk meg, hogy Hinkó a hohérlegény szombati előadásra, Prielle jutalomjátékául, kissé elkésett darab, a mai műigényekhez mérve. A szereplők azonban legnagyobbbrést megtettek annyit, a mennyit tehettek. II. Rákoczy Ferencz fogsága, vasárnap, talán a legnagyobb közönséget gyűjté, az eddigi előadások közül. Prielle

*) E közérdekű levelet az „Alföld”-ből vesszük; egyszersmind fölhasználjuk az alkalmat, hogy az általt független, szabadelvű lapot, mely közelebből mutat változtatott, melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Szerk.

a szokottnál több hévvel adta a czimszerepet s Fehérváriné szépen szavalta Zrinyi Ilona kicsiny, de határos szerepét. Kassayné lehetőleg alkalmazkodott Amália — nem egészen neki való — szerepéhez, míg Körözi meglehetősen otthon volt páter Knittelius reverendájában. Lenkei (Lehmann), mint láthatólag kezdő, szintén dicsegetet érdemel. Erdélyi (Bércsényi) erőteljesen szavalta hazafias frázisait, melyekre — rokon-zenes viszhangként — egy ismert hang a földszintről mondotta rá, hogy: igaz! Szentkúti Kolonicsból egy közönséges falusbirót csinált, míg Kassay elég simasággal adta a Kancellárt. Barkó Lajos neveltető börtönőr volt.

* A reformátusok helybeli főiskolájában a tanodai év ünnepélyes berekesztése tegnap délután történt. Ez alkalommal olvastattak föl: az ifjuság érdemfokozata, a kitűzött pályázatok eredménye, a pénz- és könyvjutalmakat nyertek nevei, a tanulásban, jó magaviseletben, zenében, énekben, testgyakorlatban, önképzőtársulati működésben magukat kitűntetők sorozata. Legtöbb

jutalmat nyert Molnár Albert, II-od éves jogász és pedig: a két Teleky-ösztöndij egyikét, jó tanulásaért (40 m. frt.); dr. Antal László, al-gondnok, 2 db aranyos pályadíját „A villanyos-ságról, különös tekintettel a távírdára” című terjedelmes és kimerítő dolgozatáért; egy magát megnevezni nem kívánó irodalom-barát 5 frtos pályadíját egy balladáért; ugyanezen irodalom-barát 20 frtos adományából 4 frtot, önképző-társulati sikeres működéséért; a tanárikar adománnyából 6 frtot, eredményes történelem-tanításaért; az önképző-társulat adományából 10 frtot az év folytán beadott legjobb tudományos művéért és egy aranyat: egy románézáért. Utána következik Dobai Albert, II-od éves jogász, ki a Teleky-ösztöndij másodikát, ugyazon alapítvány 60 m. frtos pályadíját, „Horvátország és Dalmácia viszonya Magyarországhoz” című történelmi kérdésre, s a természettudományi pályakérdés dícséretét nyerte el. Nagy János, II-od éves jogász nyerte az önképző-társulat szép-prozai és szavallati pályadíját, a tanári kar részéről önképző társulati működéséért 6 frtot, műeneki jelességeért 3 frtot. Deák Lajos, II-dik

bölcselmi osztály os kapt a 60 m. frtos Teleki ösztöndíjt, mint legjobb görög. Ezeken kívül-mintegy 60-nan kaptak kisebb nagyobb pénz- és könyvjutalmat. — Meg kell még említenünk a szép ünnepélyből a főiskolai énekkar s még inkább a zenekar szabatos előadásait.

Hibaigazítás. Lapunk 49-ik számában említett 10 o. ért. frtot a Bemszoborra nem a helyi ns. timár czéh, hanem a ns. szücs czéh adományozta.

Bécsi börzei árkelet.
(1869. jun. 24-én).

5% metalliques	62.50
5% nemzeti kölcsön	70.60
1860 államkölcsön	104.20
Bankrészevény	749.—
Hitelrészevény	310.30
London	124.60
Ezüst	12175
Arany	5.90
Erd. földt. ment. kötvény	79.50

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:
SZÁSZ BÉLA.

HIRDETMÉNYEK.

(42) **En Rix Wilhelmina,** 7-12

Pompadour-Pasta.

Nemhatás esetében a pénz minden kifogás nélkül vissza szolgáltatik.

sok végett feloszlattam. Az én valódi Pompadour-vagyis Csoda-Pastám mindenkor minden reményen túli dus sikert fog eredményezni. Ezen felül nem haladható arczszépítő pasta, egyetlen biztosított szer az arcz tisztátalan ságinak elosztás ára, a bőrákák, szeplők, májfoltok és pattanások eltávolítására. A biztosítás annyira szilárd, hogy nemhatás esetében a pénz visszaszolgáltatik. Ezen kitűnő pastának ára: egy köcsöggel használati utasítással együtt 1 frt 50 kr. Szétküldések utánvét mellett történnek.

 Bizonyítványok közzé nem tételnek.

(65) 3-25

Sirkövek,

Gerendai Antal, márvány műgyárából Pesten.

Vörös márványból, porosz gránitból, vagy terméskőből darabja 8 forinttól kezdve egész 3000 forintig, valamint minden építményi művek, szobrok, fehér márvány asztalok gyári árban megrendelhetők Maros-Vásárhelytt

Fogarasi J. Demeter kereskedésében, és ugyanott a siremlékek dusan kiállított **Albuma** valamint az árjegyzékek megtekinthetők.

(50) 12-*

Felhívás

jégkárok elleni biztosításra.

A „VICTORIA” biztosító-társaság

alólírt vezérügynöksége tisztelettel hívja fel a t. közönséget a folyó idényben jégkár elleni biztosításait

nála tenni meg.

Biztosíthatók jég ellen mindennemű mezei termények, mint takarmány-fűvek, törökbuza, kalászos-gabonák, kereskedelmi növények, dohány, szőlő, komló stb.

A tavaly is részünkbe jutott tömeges pártolásból kiindulva, biztosítóinknak más társaságok felett **rendkívüli előnyöket** nyújtunk, a mennyiben mindjárt a biztosítás fölvételekor a különben is olcsóbbra szabott rendes díjnak

10 száztóliát

elengedjük, nem tevéen függővé ezen kedvezményt azon bizonytalan esetlegtől, valjon a biztosított tárgyakat el fogja-e verni a jég vagy sem, s azonfelül biztosításokat **váltóra** is fogadunk el.

A „VICTORIA” mint országsszerte tudva van, kárait a bejelentés után azonnal, teljesen és igazságosan rendezi és fizeti.

Közelebbi felvilágosítással, nyomtatványokkal stb. a vidék minden főbb pontjain felállított ügynökségek szolgálnak, hova fordulni sziveskedjék.

A „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárrt.

7-12

Hilhetetlen s még is igaz.

Egy díszes eszmoridály (Terzeroll) vont csővel, csak 1.30—2 frt.
Egy finomabb, nagyobb öblü damast-csővel és golyó öntővel 2 frt 20—3 frt.
Egy igen finom véső, 2 frt 75—4 frt.
Egy díszes kácsiáru kácsi kecsike helygy terzeroll 2 frt 90—4 frt 50 kr.
Egy kácsiáru terzeroll, damast csővel, nagy öblü, 3 frt 80—5 frt 50 kr.
Legfinomabb hosszú csővel, 4 frt 20—6 frt.
Patentírozott Napoleon-Herczer 6 lövése, fel nem húzandó sarkánnyal, hantultó, lefűchaux-rendszerű, díszesen kiállítva, 100 lépésre biztos lövésű, csak 10, 12, 15 frt.

Ez áron és ily minőségben egyedül kaphatók:
Industrie-halle (iparcsarn.) Bécsben, Praterstrasse 16. sz.
Megrendelések az osztrák birodalomból, az árak megfelelő előleg beküldésére, s a további összeg utánvéte mellett pontosan teljesíttetnek. Az egész árak utánvételeire küldemény nem eszközöltek.

Nyomatja Imreh Sándor Maros-Vásárhelytt, az ev. ref. főiskola betűivel 1869.